

בדרך אחד. כתוביה של שתי הכתובות מקיימים כנראה את המנהגים ש在这 נוהגים בסביבת עזה בזמנם.

ואשר לשנת כתובתנו, הרי שנת הד' indictio מתחילה ב-1 לסתפמבר בר. ההיפרבריטאים של כתובת זינון הניל' נמשך מ-28 לסתפמבר עד 27 לאוקטובר. ואילו הפריטיס, שבו נחרטה כתובתנו, נמשך מ-26 לינואר עד 24 לפברואר⁽¹³⁾. ומכאן שכתובתנו היא מהשנה שאחרי שנתה של כתובת זינון, התאריך של כתובתנו לפי הלוח של עזה – ה-d' *aera* מתחילה בשנת 61 לפנ' הספירה⁽¹⁴⁾ – חל בسنة 505 ביום 24 לפברואר של השנה, והיא השנה הי' של הד' indictio, המתחילה בספטמבר של שנת 504⁽¹⁵⁾.

אין אנו יודעים, לאיזה קהילה, לאיזה מנזר ולאיזה מקום יישוב בסביבה זו שיק אוטו אלכסנדרוס, ולא נדע זאת, כל זמן שלא יתגלו מונומנטים אחרים או כתובות נוספות מסביבה זו. הנצרות פרחה בסביבה זו במאה השישית וכתובתנו עדות נוספת היא לתופעה זו, הידועה ממוקומות אחרים.

E. Bickermann, *Chronologie in Gercke-Norden, Einleitung in die Altertumswissenschaft*, III, 5 p. 20
(13) עיין גם Gaza PW II 884 ערך (14) השווה למשל *PW* II 884 ערך

Hans Lietzmann, *Zeitrechnung der röm. Kaiserzeit* (Leipzig 1946), p. 25
שם, עמ' 420. החשבון שעושה Clermont-Ganneau (*Leipzig 1946*), שם, עמ' 25
Motzah בسنة אחת. השווה גם Schürer, *Gesch. d. jüd. Volkes* II⁴ 113 sq. Anm.
W. Kubitschek, *Grundriss der antiken Zeitrechnung*, p. 107
(15) השווה גם W. Kubitschek, *Grundriss der antiken Zeitrechnung*, p. 107
וכן *PW* I 650 ערך

קטעי ספר ויקרא בין המגילות הגנווזות

מאח

שמואל ייבין

בדינים וחשבונות שנתפרסמו זה מקרוב על החפירות, שערכו האב ד'יז'ו ומר ל. ג'. הרдинג במערה שבה נמצאו המגילות הגנווזות, נמסרו סיכומים על הקטעים הנוספים שנמצאו בשעת החפירות הניל'⁽¹⁶⁾. בין אלה

R. R. ; L. G. Harding, *PEQ* LXXXI (1949), p. 112 ff. (16) ו' de Vaux, *RB* LVI (1949), p. 586 ss. ור' עתה גם א. ל. סוקנייק, מגילות גנווז מתווך גנiosa קדומה שנמצאה בדבר יהודה, סקירה שנייה, הוצאת מוסד בייליק, ירושלים תשע'

ונכו ארבעה קטיעים קטנים של מגילה, שנכתבה בכתב דען, ושהאב דיוו הצליח לזהותם כתיעים מספר ויקרא⁽²⁾.
 עובדה זו משמשת הוכחה לאב דיוו, כי גם לאחר שיבת ציון עדיין היה רוח בישראל השימוש בכתב דען, שלא נדחה — לדעתו — לחלווטים מפני הכתב האשורי המרובע אלא בסוף מקופת החשモנאים. על סמך ההנחה הזאת הוא מבקש סמכים בין טיפוס הכתב שבקטיעים אלה וכותבם של מכתבי לכיש ומגייע לכלל מסקנה, שיש לשער את המגילות למאה הד' לפניה ספרה⁽³⁾, אף-על-פי שהוא עצמו מוצא כמה נוסחי כתיב המקובלים את המגילות הזרות לנוסח השומרוני של התורה⁽⁴⁾. נראה שגם סוקנייק מקבל את הנחתו היסודית של דיוו, אלא שהוא חולק על חאריכו, וסביר כי אין כל קיום להשערת המקדים את זמנם של קטיעים אלה יותר מאשר המגילות הכתובות בכתב "האשורי"⁽⁵⁾.

ambilי להיכנס עתה בוויכוח על עצם העובדה, אם נמשך בישראל השימוש בכתב דען בכלל, ובכטיבת ספרי הקודש בפרט, סביר מהחבר כי קטיעים אלה שייכים לנוסח שומרוני של ספר ויקרא. למסקנה זו הגיע המחבר לא רק על סמך נוסחות הכתב הממציאות באותו כיוון, אלא מתוך השוואת אל-צורות הכתב השומרוניות, וביחד בכתובות הקדומות. השוואה מדוקדקת לכתובות חמtan (אמואס) ולטיפוסי הכתב במטבעות החש모נאים מוכחות, כי יש ליחס את המגילות הזרות לסוף המאה הבראוייה או לתחילת המאה הא' לפני ספרה⁽⁶⁾. רשיימה מפורת של המחבר על הקטיעים האלה, מהותם וזמןם, שנכתבה בנובמבר שנה שעברה, מתפרשת עתהanganlit.

29.4.50

(2) תיאור מפורט למדי ניתן במאמרו הנ"ל של דיוו (ר' העירה 1), ע' 597 ואילך.
 לאו XVIII; ור' גם סוקנייק, כנ"ל, ע' ג"ד — נ"ה לוח 12.

(3) דיוו, שם, ע' 599; 602.

(4) א. ל. סוקנייק, מגילות גנוזות. סקירה שנייה, ע' נדרנה.